

Olje- og energidepartementet
Postboks 8148 Dep
0033 Oslo
[Click here to enter text.](#)

Saksbeh./tlf.nr.: Lars P Myklebust / 98047713
Deres ref./Deres dato: 22/960 / 14.06.2022
Vår dato: 26.08.2022

Statnetts høringsinnspill til NOU 2022:6 Nett i tide

Vi viser til OEDs høringsbrev 14.juni 2022 om Strømnettutvalgets rapport (NOU 2022:6). Statnett opplever en dramatisk vekst i forespørsler etter tilknytning til kraftnettet. Det meste av kapasiteten er allerede bestilt, og det tar mange år å etablere ny kapasitet. Statnett opplever situasjonen som svært krevende for alle berørte (kunder, lokalsamfunn, nettselskaper) og vi savner en sterkere «sense of urgency» i utvalgets rapport. Dette preger enkelte av våre innspill, der vi ønsker flere forenklinger og sterkere grep for å sikre økt tempo, slik at vi settes i stand til å levere på vårt samfunnsoppdrag.

Statnett mener utvalget kommer med mange gode forslag til hvordan myndigheter og kraftbransje kan jobbe mer effektivt innenfor dagens regulering. Utvalget mener at deres forslag kan redusere ledetid for store nettanlegg med 1-6 år. Statnett er usikre på om Strømnettutvalgets anbefalinger er tilstrekkelige, tatt i betraktning at det meste av nettkapasitet til forbruk er reservert og behovet for nettutbygging er omfattende. Vår høringsuttalelse starter med en kort oppsummering av hvordan vi oppfatter situasjonen vi nå står i, før vi kommenterer på de tre overordnede temaene i utvalgets mandat: mer effektive konsesjonsprosesser, samfunnsøkonomisk utvikling og forbedringer i tilknytningsplikten. Til slutt kommenterer vi på behovet for å digitalisere sektoren.

Statnett skal være en drivkraft for nullutslipp og ny grønn verdiskaping

Det grønne taktskiftet skjer nå. Tempo og volum på omstillingen til nullutslippssamfunnet har økt betydelig. Statnett har siden 2019 opplevd en massiv økning i antall tilknytningshenvendelser. Det aller meste av ledig kapasitet til forbruk i dagens transmisjonsnett er reservert. Av nye nettinvesteringer som er under planlegging og bygging, er også det meste av kapasiteten allerede reservert.

Norge har dårlig tid hvis vi skal nå våre klimamål og samtidig legge til rette for ny næringsvirksomhet. Kraftsystemet må settes i stand til å levere mer kapasitet langt raskere enn hva vi trodde for bare få år siden. For å lykkes med dette har Statnett vedtatt en strategi som skal sette oss i stand til å møte denne utviklingen og stake ut retningen for kraftsystemet.

Regjeringen har helt nylig lagt frem en storstilt satsing på havvind og et veikart for grønt industriløft. Det krever god nettutnyttelse, oppgraderinger og nytt nett for å nå disse målene. Statnett er godt i gang med å utarbeide helhetlige områdeplaner for hele landet. Her vil vi kommunisere hvorvidt det er tilgjengelig kapasitet, utnyttelsen av nettet i dag og hvordan vi ser for oss å utvikle kraftnettet videre. Vi er glade for at utvalget trekker frem dette arbeidet som et bidrag til mer effektiv nettutvikling. Disse planene vil være underlag for konsesjonsbehandling og slik legge til rette for raskere prosesser.

Tiltak for å redusere tiden det tar å utvikle og konsesjonsbehandle nye nettanlegg

Dagens konsesjonsprosesser tar for lang tid og vi savner mer offensive tiltak fra utvalget. Statnett støtter Strømnettutvalget i at myndighetene og bransjen må gjøre deler av konsesjonsprosessene i parallell, det må innføres tidsfrister i konsesjonsbehandlingen og "fast-track"-løsninger for mindre kompliserte saker må utvikles videre. For å operasjonalisere dette må konsesjonsmyndighetene gis tilstrekkelig ressurser og det må stilles krav om at tiltakene utvalget anbefaler blir implementert raskt og fulgt opp.

Departementet skal sørge for ekstern kvalitetssikring av behov og konseptvalg (lovendring)

Statnett har i innspill til utvalget foreslått å avvikle KVVU-ordningen. Utvalget foreslår å videreføre ordningen, med noen justeringer. Vi står fast ved at ordningen bør avvikles, sekundært bør rammene for myndighetenes behandling strammes kraftig inn. Vi støtter Strømnettutvalgets forslag om at det er behov for krav til saksbehandlingstid, og mener videre at departementets uttalelse i større grad må avklare og bekrefte behovet. For å ivareta behovet for tidlig involvering av kommuner og interessenter ønsker vi istedenfor å bruke områdeplanene. Vår oppfatning er at lokale og regionale myndigheter vil være svært viktige når behovet skal avklares og forankres og områdeplanene er et godt verktøy for dette.

Prinsipper for å ivareta en samfunnsøkonomisk utvikling av strømmettet

Statnett har i innspill til utvalget etterlyst et tydelig mandat for å være i forkant med tilstrekkelig kapasitet. Behovet for økt tempo i omstillingen av kraftsystemet, blant annet som følge av krigen i Ukraina har forsterket dette. Kostnadene ved at nettet blir en flaskehals for samfunnsutviklingen er større enn risikoen ved å være i forkant. Vi har også foreslått en ordning med betaling for kapasitet som kan supplere eller erstatte en justert utgave av dagens ordning med anleggsbidrag.

Etablere en ordning med betaling for nye tilknytninger eller ved behov for økt kapasitet i nettet

Statnett støtter utvalgets anbefaling om forenklinger rundt beregning av anleggsbidrag og forslagene samsvarer godt med de praksisendringer vi er i gang med. Disse forenklingene er imidlertid ikke nok. Vår erfaring med anleggsbidragsregelverket er at det i mange tilfeller er meget krevende å vurdere hvilke tiltak i transmisjonsnettet som utløses av enkeltkunder, i motsetning til tiltak utløst av generell forbruksvekst. Ordningen er også uforutsigbar for kundene. Vi har derfor foreslått en enklere ordning med bruk av et standardisert tilknytningsgebyr ved enhver tilknytning – både i eksisterende og nytt nett. Den kan erstatte dagens ordning med anleggsbidrag og vil etter vårt syn fortsatt ivareta hovedmålene ved regelverket i tilstrekkelig grad (byrdefordeling mellom nye og eksisterende kunder i nettet og lokaliseringssignal).

Ordningen med anleggsbidrag tvinger Statnett og nettselskapene til å være reaktive og vente på bestillinger. For å levere på samfunnsoppdraget må vi være mer proaktive og utvikle "nett i tide". Løsningen med tilknytningsavgift legger bedre til rette for dette.

Forbedringer i systemet med tilknytningsplikt

Statnett har i innspill til utvalget foreslått at Statnett og nettselskapene må kunne ta en mer aktiv planrolle. Vi har i tillegg etterlyst kriterier for prioritering av nettkapasitet og utvikling av ordningen med tilknytning på vilkår.

Tydeliggjøring av kriterier for tildeling av kapasitet

Utvalget anbefaler å videreføre prinsippet om nøytral og ikke-diskriminerende opptreden ved tildeling av kapasitet. Utvalget anbefaler ikke prioriteringskriterier basert på spesifikke kundegrupper eller

bestemte politiske målsetninger. Regjeringen lanserte veikart for grønt industriløft 23. juni 2022, en uke etter at strømmnettutvalget leverte sine anbefalinger. I veikartet skriver regjeringen at de i lys av strømmnettutvalgets anbefalinger vil vurdere om prosjekter kan prioriteres for nettilknytning basert på ulike kriterier, for eksempel modenhet, høyt verdiskapingspotensial eller klimaeffekt. Hvis noen kundegrupper skal bli prioritert for den gjenværende nettkapasiteten må en politisk beslutning bli fattet raskt, siden store deler av kapasiteten allerede er reservert eller tildelt aktører.

Statnett mener departementet bør vurdere prioritering av kapasitet. I dag er vi pålagt å følge "først til mølla"-prinsippet. Det innebærer at kapasitet i praksis blir tildelt uten å legge vekt på samfunns mål av noe slag. Indirekte prioriteres dermed de bransjer som raskt kan etablere ny virksomhet. Det er ikke Statnetts oppgave å foreta slike prioriteringer, men vi gjentar at det er et prioriteringsbehov – og fravær av prioriteringer innebærer en de facto prioritering av de som "vinner" i dagens ordning. En eventuell prioriteringsordning må være presis med lite rom for skjønn for å unngå mange konflikter og klagesaker.

Nettselskapets rett til å fastsette grenser for kundens uttak eller innmating

Det er sentralt at vi utnytter kapasiteten i nettet best mulig og at kunder ikke legger beslag på kapasitet som andre kunder kunne ha utnyttet. Nettselskapenes virkemidler må derfor tilpasses slik at det blir tydelige rammer for kundenes rett til nettkapasitet. Lovverket bør etter vår mening tydeliggjøre at det er nettselskapene som forvalter nettkapasiteten, og kan sette vilkår for kunders rett til uttak eller innmating av effekt i tråd med kundens dokumenterte behov. Slike vilkår bør inngå i nettselskapets nettavtale/tilknytningsavtale for kunder over en viss størrelse, inkludert tilfeller hvor kunden er et underliggende nettselskap. På denne måten vil vi unngå situasjoner der kunden legger beslag på kapasitet i nettet som andre kunder kunne utnyttet.

Innføring av abonnert effekt som tariffprinsipp for uttak i regional- og transmisjonsnett

Tariffering av uttak basert på abonnert effekt vil gi kunder et økonomisk insitament til å tilpasse sin abonnerte effekt etter faktisk behov, og kan bidra til at knapp nettkapasitet utnyttes mer effektivt enn i dag. Det er bra. Statnett tror imidlertid ikke at innføring av abonnert effekt alene vil løse utfordringene knyttet til ineffektiv fordeling og utnyttelse av kapasitet. Vi vil derfor presisere viktigheten av at nettselskapet gjennom sine tilknytningsavtaler må kunne fastsette grenser og regulere større kunders uttak i tråd med dokumenterte behov. Abonnert effekttariff kan være et godt supplement til dette. Tariffprinsippene i regional- og transmisjonsnettet må vurderes nærmere, med mål om å belyse hvordan tarifferingen kan bidra til mer effektiv utnyttelse av nettet.

Dispensasjon fra tilknytnings- og investeringsplikten for uttakskunder (forskriftsendring)

Utvalget foreslår å endre ordlyden i Energiloven § 3-4 annet ledd, slik at dispensasjon fra tilknytnings- og investeringsplikten for uttakskunder kan gis i *særlige tilfeller*, endret fra *ekstraordinære tilfeller*. Tilknytningsplikt for forbruk er en ramme som Statnett legger stor vekt på. Det betyr i praksis å planlegge slik at enten systemdriftstiltak og/eller kostnadseffektiv utvikling av nytt nett kan gi forbrukere tilknytning. Endring av ordlyd vil ikke innebære noen forskjell i Statnett sin praktisering. Grunnen til at vi bruker tilknytningsplikt som en ramme er blant annet at det er krevende å vurdere samfunnsøkonomisk verdiskaping fra forbrukskunder som ønsker å etablere seg eller øke sitt eksisterende uttak. Dette skyldes både asymmetrisk informasjon, samt at mange forbruksplaner er begrunnet i å kutte klimagassutslipp, der den samfunnsøkonomiske verdiskapingen er sterkt knyttet til måloppnåelse og Norges klimaforpliktelser.

Ny bestemmelse i NEM-forskriften som vil tydeliggjøre konsesjonærens plikter (forskriftsendring)

Utvalget anbefaler en ny bestemmelse i NEM-forskriften, § 3-4, som vil utfylle anleggskonsesjonærens plikter til å tilknytte nettkunder etter NEM-forskriftens §§ 3-2 og 3-3. Den nye bestemmelsen vil langt på vei innebære kodifisering av gjeldende rett og er i tråd med etablert praksis. Vår forståelse er at det viktigste for kunden er å få fremlagt kriterier/vilkår for tilknytning, herunder kriterier for reservasjon av kapasitet, og ikke nødvendigvis en nettavtale. Vi foreslår derfor at de siste avsnittene i forslag til forskriftstekst justeres for å unngå unødvendig uklarheter om overgangen mellom tilknytningsprosess og nettavtaler.

Det er nødvendig med en samlet innsats for å digitalisere sektoren

Statnett har i innspill til utvalget foreslått å etablere en nasjonal digital plattform for utveksling av informasjon på tvers av myndigheter og nettselskaper. Utvalget peker på at digitalisering er viktig for å løse de tre hovedproblemstillingene som ligger innenfor utvalgets mandat. Statnett støtter denne konklusjonen. Gitt at arbeidet med digitalisering er så avgjørende for suksess, skulle vi gjerne sett at dette var mer inngående behandlet i utredningen. Digitaliseringstiltakene nevnt i utredningen (eks. kapasitetskart, tilknytningsregister, web-skjema, D-KSU etc.) er for stykkevis og delt og vil ikke gi den "omleggingen, struktureringen og digitaliseringen av informasjonsutvekslingen i arbeidet med tilknytningsprosessen, kraftsystemutredningen og konsesjonsbehandlingen" som er nødvendig.

Det er slik sett behov for at bransjen jobber sammen om digitalisering i et tydelig mandat med en klar plan. Vi tror imidlertid det er vanskelig å få tilstrekkelig kraft i arbeidet før myndighetene stiller tydeligere krav og/eller gir et presist oppdrag og tilhørende finansiering til en egnet aktør.

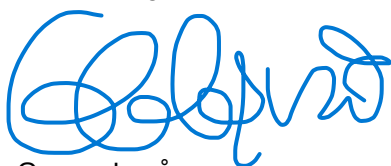
Bedre informasjon gir bedre ressursutnyttelse

Utvalget anbefaler at Statnett holder et nasjonalt tilknytningsregister for tilknytningssaker over 1 MW. Utvalget anbefaler videre at RME adresserer utarbeidelse av et nasjonalt kapasitetskart. Statnett støtter disse forslagene, som forutsetter at nettselskapene har tilnærmet lik tilknytningsprosess og at lik informasjon blir registrert.

Oppsummering

Til slutt vil vi understreke at Strømnettutvalget har levert en god rapport med mange viktige forslag som vil hjelpe Norge å nå sine mål innen elektrifisering. Vi ser frem til å operasjonalisere flere av forslagene i tett samarbeid med bransje og myndigheter.

Med vennlig hilsen

Gunnar Løvås

Konserndirektør Kraftsystem & Marked